

hujus enim doctrinae patroni autumant rom. quidem pontificem superiorem esse ex divina institutione episcopis seu ecclesiis distributive sumptis, ast episcopos seu ecclesias collective acceptas sive in concilio sive extra concilium superiores esse rom. pontifici; imo tenent concilium generale cogere rom. pontificem posse ad servanda disciplinae decreta, ipsumque praeterea pontificem reluctanter deponere.

Hoc sensu quaestione praefinita, vix non supervacanea videri posset ulterior inquisitio, cum nunquam fieri queat ex Christi promissis, ut vel caput a corpore Ecclesiae, vel Ecclesia a capite suo visibili divulsa aliquando sint, atque ad invicem sibi opposita; alioquin Ecclesia ipsa penitus dissolveretur atque interiret. Corpus siquidem sine capite non est nisi membrorum compago acephala ac sine vita, caput vero sine corpore monstrum esset (1). Cum tamen ex hac opinandi licentia laud leviter oriatur incommoda, schismata fiant, imminuat debita Christi vicario observantia, perturbatoribus ansa detur rom. pontifici molestias pro lubitu creandi, ciendique tumultus in Ecclesia Dei, ideoque eam silentio praetermittendam minime duximus (2).

Non desunt qui gallicanorum sententiam de suprema concilii generalis auctoritate vix haerescos non incusent (3): sunt e contra qui ex gallicana ejusmodi doctrina totam Ecclesiae oeconomicam pendere affirmant (4), doctrinamque saniorum theologorum minia. De Ecclesia et conc. lib. II. cap. 13. n. 4. seqq. cum vindictis Erbermanni.

(1) Ex hac una observatione patet quam futilis sit ejusmodi quaestio, quae in praxi nunquam locum habebit. Cf. *Lettere sopra de' quattro articoli detti del clero di Francia. Tradotte dal francese dal P. Anton-Francesco Orioli Min. conv.* (nunc meritissimus S. R. E. Cardin.) Romae, 1818, quae sunt Card. Laurentii Litta. Lett. XIV. seqq. Cf. etiam Petrum de Marca *De concord.* lib. III. cap. 7.

(2) Haec propositio adstruimus potius adversus illos qui abutuntur hac doctrina, quam adversus clericum gallicanum. Notum quippe est clericum gallicanae ecclesiae adiectissimum esse Sedi apostolicae, atque in praxi eidem obsequentissimum se nullo non tempore exhibuisse atque adeo exhibere, ita ut vix hac in parte ulli secundus existat. Itaque ejus studium in catholica fide propaganda mirum semper in modum eluxit. Ac duae quidem institutiones illae, ut cetera sileam, quae aetate hac nostra uberes adeo fructus edunt, nimirum *Associatio de propagatione fidei* anno 1820. Lugduni exorta, et *conservatio catholicae religionis in Europa.* Lutetiae Parisior. an. 1859. fundata, perpetuo erunt ecclesiae illi decori atque ornamento. Verum refractarii ac contumaces qui ubique sunt, non religionis zelum, virtutem ac obedientiam ex clero gallicano, sed hanc solum doctrinam mutant, ut Sedi apostolicae molestias creent, habentque unde veluti pallio quodam suam pervicaciam contegant. Hac propterea de causa verae doctrinae defensionem suscepi; eo vel magis, quod omnes haeretici hujus temporis, ut loquitur Bellarminus loc. cit. cap. 14. eam doctrinam complexi sint ac mordicus tueantur.

(3) Sane Bellarminus op. cit. cap. 17. cum statuisset hanc propositionem: « Summus pontifex simpliciter et absolute est supra Ecclesiam universam et supra concilium generale, ita ut nullum in terris supra se iudicium agnoscat, » adjicit: « Haec (propositio) est fere de fide. »

(4) Ita Dupinius *De antiq. eccles. disciplina*, tom. II. pag. 117. et ex eo Spitz in *Nova collect. dissert. in jus eccles.* vol. I. pag. 201. « Si enim, aiunt, rom. pontifex conciliis superior asseratur, ruit omnis Ecclesiae libertas, concilia sua auctoritate spoliantur, canones in irritum mittuntur, omnia ad unum pontificis nutum et arbitrium revocantur; quae si semel admittantur, ecclesiae gallicanae libertates nullo pacto tueri quis poterit? » Sic etiam Schroeckh *Christliche Kirchengeschichte*; seu: *Historia Ecclesiae christianae*, p. 5. pag. 456. pariter a determinatione quaestio hujus disciplinam Ecclesiae atque hierarchiam dependere autu-

de suprema rom. pontificis auctoritate veluti paradoxum rejiciant (1). Nonnulli denique intra scholae septa tanquam omnino adia phoram totam hanc quaestionem amandant (2). Verum his omnibus dimissis, nos vestigiis semel positis insistentes sic assertam propositionem evincimus.

Ex superiori propositione constat rom. pontificis primatum natura sua esse auctoritatem episcopalem super Ecclesiam universam; ergo jure inferimus: primatus rom. pontificis suprema auctoritate praestat super omnes episcopos catholicae Ecclesiae etiam in synodo generali congregatos, seu rom. pontifex suprema pollet auctoritate ex divina institutione etiam super concilium generale prout distinctum a rom. praesule spectatur.

Sane episcopus superior est synodo dioecesis non alia de causa, nisi quia episcopus est; cum igitur rom. pontifex sit episcopus episcoporum, episcopus universalis, hoc ipso superior est ipso concilio generali (3).

Rursum: Christus Matth. XVI. Petrum, adeoque ejus successores, fundamentum constituit Ecclesiae suae universae; ergo quin dicatur in concilio episcopos simul collectos fieri fundamentum Petri ejusque caput, fatendum est, etiam in concilio generali Petrum ac ejus propterea successores fundamentum et caput esse ejusdem concilii, seu quod idem est, rom. pontificem frui potestate suprema etiam super episcopos simul in synodo coadunatos.

Accedit sensus totius antiquitatis ex quo discimus plane ignotam fuisse veteribus sive patribus sive conciliis etiam oeconomicis distinctionem nuper inventam inter episcopos distributive et collective sumptos, quae tamen unicum est doctrinae gallicanae fundamentum. Etenim praeter denominationes quas passim tribuit a tota antiquitate rom. pontifici paulo ante ostendimus, e. g. *capitis capitum, episcopi oeconomici, pastoris pastorum*, etc. quae collectionem denotant, id aperte vindicatur ex ipsis patrum testimonio, quos inter satis hic sit ecclesia gallicana recensere episcopos provinciae Arelatensis, qui in mat. Cf. apud Roskovany *De primatu papae*, 76.

(1) Hac de causa nonnulli scriptores in ephemeridibus theologis. Tübing. 1822. p. 687. cl. comitem de Maistre censoria virga perstrinxerunt; imo Droste-Hülshoff in op. *Grundsätze des Kirchenrechts, seu Principia juris canonici*, tom. II. pag. 133. narrat se ex certa scientia accepisse eundem com. de Maistre ob paradoxa quempiam asserta, a romanis theologis in album haeticorum referri. Ego vere ignoro a quibusnam romanis theologis talia accepit auctor iste. Equidem reor nomine romanorum theologorum voluisse significare aliquos janseniana huc infectos; illud enim certa scientia novi opera com. de Maistre magni Romae fieri, imo opus *De papa* cum aliis ejusdem cl. Auctoris operibus fuisse ex gallico in italicum idioma translatum, ac typis editum cum annotationibus cl. Marchetti. Isidorus Guzmiez in *Theol. Christ. fundam.* pag. 548. eundem auctorem ex eo severius notare non dubitavit, quod contra *rectam Ecclesiae christianae notionem, communemque sensum paradoxam* et auctoritate rom. pontificis, quatenus ea auctoritati concilii generalis opponitur, sententiam defenderit. » Cf. apud Roskovany op. cit. § 77.

(2) Ita Scheill, *Christlicher Comm. seu Critic. Commentar. Frey*, p. 4. pag. 717. qui scribit, *tota quaestio versatur veluti chimera in lana caprina.*

(3) Cf. Bolgeni l. c. et Zaccaria in *antifebronio vindicato*. loco pariter cit.

epist. ad Leonem M. scribere non dubitarunt: « Per b. Petrum Apostolorum principem sacrosancta ecclesia romana tenet supra omnes totius mundi ecclesias principatum » (1); et s. Bernardus ecclesiae gallicanae sidus. « Plenitudo siquidem, inquit, potestatis super universas orbis ecclesias, singulari prerogativa apostolica Sedi donata est » (2); universas porro ecclesias non distributive, sed collective s. doctorem accepisse, declarant quae ad Eugenium scribit: « Quisque ceterorum (episcoporum) habent suam, tibi una commissa est grandissima navis; facta ex omnibus ipsa universalis Ecclesia toto orbe diffusa » (3). Exinde factum est ut oeconomicis concilia in suis synodis epistolis ad rom. pontificem, ipsum compellerent nomine *capitis* quod membris praest (4). et *summitatis*, quae quod filiis deest adimplet (*Conc. Chal. ibid. tom. II. col. 659*); illum cui vineae (Ecclesiae universae) custodia a Salvatore commissa est (*Ibid. col. 655*); item *verticem* (*Ibid. col. 659*), et *antistitem* universalis Ecclesiae (5), cuique se acquiescere profiterentur (*Ibid. tom. III. col. 1458*).

Volens propterea conc. Nicenum I. ut ab omnibus Christi fidelibus ubique terrarum eadem die pascha celebraretur, commisit patriarchae Alexandrino, ut per epistolam quotannis diem in quo pascha incidere ecclesiae significaret, ut haec *pro sua auctoritate in universam Ecclesiam omnes adigeret* ad eundem diem sine ulla disceptatione ubique celebrandum (6). Patres concilii Ephesini professi sunt se *coactos litteris Caesari* ad depositionem Nestorii devenisse (7). Huc denique spectant quae superius attulimus sive ex conc. Lateranensi IV. quod rom. pontifici plenam et ordinariam auctoritatem in universam Ecclesiam adstruit, sive ex conc. Florentino definitio *plenam illi potestatem* a D. N. J. C. pasendi, regendi et gubernandi *universam Ecclesiam* traditam esse.

Tantum igitur abest, ut patres et concilia illam admiserint distinctionem inter supremam pontificis auctoritatem super ecclesias sive episcopos distributive sumptos, et supremam auctoritatem ecclesiarum seu episcoporum simul collectorum, ac proinde con-

(1) Epist. LXV. cap. 2. edit. Ballerin. col. 903.

(2) Epist. CXXXI. ad Mediolan. n. 2. edit. Maur. col. 141.

(3) *De consid.* lib. II. cap. 8. n. 16. ib. col. 428. intergrum hoc caput legi meretur.

(4) Ita conc. Chalced. apud Harduin. *Acta conc.* tom. II. col. 655. Item conc. Constantinopolitanum III. *ibid.* tom. III. col. 1459.

(5) Concil. Constantinopolitanum III. in epist. ad Agathouem, *ibid.* tom. III. col. 1458.

(6) Ita s. Cyrillus Alexandrinus in *Prologo scripto pro cyclo XCV. annorum* apud Aegidium Bucherium S. J. in op. *De doctrina temporum commentario in Victorium Aquilinum*, etc. Antverpiae, 1659. pag. 481. ubi num. 2. haec leguntur: « Cum his igitur atque hujusmodi dissensionibus per universum orbem paschalis regula turbaretur: sanctorum totius orbis synodi consensione decretum est, ut quoniam apud Alexandriam talis esset reperta ecclesia, quae in hujus scientia clareret, quata kalendama vel iduum, quata luna pascha debeat celebrari, per singulos annos romane ecclesiae litteris intimaret: unde apostolica auctoritate universalis Ecclesiae per totum orbem definitum Paschae diem sine ulla disceptatione cognosceret. » Non poterat luculentioribus verbis ecclesiae romanae seu rom. pontificis in universam Ecclesiam auctoritas coactiva significari.

(7) Apud Harduin. *Acta conc.* tom. I. col. 1122.

ciliorum generalium super pontificem, ut eam plane evertant et dictis et factis luculentissimis (1). Sane cum solus rom. pontifex obstitisset canoni XXVIII. concilii oeconomici Chalcedonensis, nullam canon hic unquam vim habuit (2). Tantum praeterea abest ut concilia generalia sibi arrogaverint potestatem cogendi pontificem, aut jus in eum ferendi sententiam, ut concilium oeconomicum VIII. contrarium expresse statuerit; sic enim act. X. can. 13. se habet: « Si qua vero oeconomicis synodo collecta de romana etiam ecclesia controversia extiterit; licebit cum decenti reverentia de proposita quaestione venerantes percontari, responsumque admittere, et sive juvari, sive juvare, non tamen impudenter contra senioris Romae pontifices sententiam dicere » (3). Multo igitur minus poterit universalis synodus rom. pontificem deponere. Quomodo enim poterit sive synodus oeconomicis, sive quavis alia potestas in terra auferre a pontifice primatum illum quem nulla ei humana potestas dedit, aut conferre potuit, sed quem ipse immediate a Deo habet?

Huc demum accedit nova doctrinae nostrae confirmatio ex nimis recenti adversariorum sententia origine. Primum enim gallicanae sententiae vestigium occurrit in conc. pisano ad schisma occidentale tollendum coacto, nec sine horrore propositio de superioritate concilii supra pontificem excepta est (4). Cum vero nullum remedium attulerit pisana synodus, imo malam non parum auxerit, a Joan. Gersonio cancellario Parisiensi in medium iterum prolata est nova haec sententia in conc. Constantiensi sess. IV. et V., non paucis refragantibus etiam ex obedientia, ut vocant, Joannis XXIII. qua sola tunc constiuebatur concilium, absente et repugnante eodem Joanne XXIII, per modum constitutionum synodaliu ad schisma tollendum asserta fuit (5): rursum vero a conc. Basileensi sess. II. adstructa (6). Porro ex illo tempore factiosi quique, jansenista, aulici, Febronius, Eybel, Emsensium conventus, alique ejusdem

(1) Quod vel ipso sanae rationis lumine vidit protestans Moshemius, qui in *Dissert. de Gallorum appellationibus ad concilium universae Ecclesiae unitatem Ecclesiae visibilem tollentibus* (quae reperitur inter ejus dissertationes ad historiam ecclesiasticam pertinentes. Altonaviae, 1759. tom. I. pag. 612), ejusmodi distinctionem refellit scribens: « Quod universis, sive singulis ecclesiis praesente pontifice dicunt, non universae Ecclesiae, id tam mihi scilicet videtur, ac si quis affirmaret, membra quidem a capite regi, non vero quod ex membris constat corpus; aut urbes quidem omnes, villas, et praedia subesse regi; non vero, quae his continetur, ipsam provinciam. »

(2) Qua de re, cf. vel ipsum Natalem Alex. qui cit. *Diss. 4.* in sec. 1. § 4. in resp. ad object. 8. aperte proferretur canonem illum utpote a Leone M. reprobatum nullam vim habuisse, unde et graeci ipsi illum ex codice ecclesiae suae expunxerunt. Cf. etiam Roncaglia in *animadvers.* ad *Diss. 4.* sec. 15 et 16. Natalis Alex. § 9.

(3) In collect. conc. Venetae Coleti, tom. X. col. 879.

(4) Cf. Ballerin. *De potestate ecclesiastica*, cap. 5. § 3.

(5) Cf. Matth. Pettididier in op. *Dissertatione storica e teologica in cui si esamina, qual sia stato il sentimento del concilio di Costanza*, ecc. Trad. dal franc. Roma, 1751. in-4. cap. 4. pag. 553. seqq. Hanc editionem selegi utpote ceteris uberiorem, quaeque exhibet documenta ipsa originalia.

(6) *Decr. III. et IV.* apud Harduin. *Acta, etc.* tom. VIII. col. 1121.

furfuribus homines non solum doctrinam hanc novam ac toti antiquitati adversantem pugnaciter asseruerunt, verum etiam summis extulerunt laudibus decreta Constantientia et Basileensia. Dissimulant interim isti bina illa concilia tunc temporis non fuisse œcumenica; nunquam de aperta et expressa approbatione illorum decretorum ex parte apostolicæ Sedis constitisse; decreta illa non esse absoluta, sed coartari ad casum de pontifice dubio, ac de tempore schismatis (1); rom. pontifices sæpius iisdem refragatos esse (Cf. Roncaglia *ibid.* § 5); innumeros prope theologos contrariam doctrinam protuleri (2). Attamen si nonnullos ex istis neotericis audias, elato supercilio, perinde ac si ipsi soli saperent, ceteros omnes veluti pontificum assentatores despiciunt, atque sententiam tot antiquitatis documentis fultam, divinæ Ecclesiæ a Christo fundatæ constitutioni innixam, tot conciliorum œcumenicorum apertis decretis firmatam, a sanioribus doctoribus traditam et in Ecclesiâ communem, veluti inauditum paradoxum iraducunt, ut reprobata sua Constantientia et Basileensia decreta tantum obtudant. Adeo verum est potiore partem in iis quæ minime arrident, sibi voluntatem magis quam intellectum vindicare!

DIFFICULTATES. I. Obj. Scriptura aperte sententiæ de præminencia concilii supra pontificem suffragatur; nam Christus Matth. XVIII. 15. seq. ait: « Si peccaverit in te frater tuus... dic Ecclesiæ: si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus ». Jam vero Petrus ejusque successor frater est, qui peccare potest; ergo ex Christi lege et ipse ad Ecclesiam saltem in concilio congregatam deferri potest, ab eoque tanquam a supremo tribunali puniri (3). 2. Eo vel magis quod promiserit Christus sese in medio adfuturum ubi duo vel tres fuerint in ejus nomine congregati (Matth. XVIII. 20). 3. qui ad exemplum concilii Hierosolymitani dicere possunt: « Visum est Spiritui sancto et nobis » (4). Ergo.

R. N. A. ad 1. prob. D. Dic Ecclesiæ, seu concilio, si de eo agatur qui Ecclesiæ seu concilii auctoritati subjectus sit, C. si de eo qui Ecclesiæ sive concilio uti primas et episcopus præminet N. Hoc prius evincendum ab adversariis esset, ut aliquid

(1) Cf. Pettitdidier loc. cit. pag. 347. seqq. et Ballerin. op. cit. De potest. Eccles. cap. 7. necnon Roncaglia in *Animadv. in decreta sess. IV. et V. conc. Constantiensis* ad calcem cit. diss. 4. Nat. Alex. § 1. et 5.

(2) Loquens propterea Duvallius de sententia quam vindicamus tali eam alienat auctororum numero et gravitate gloriari, ut « Totus ordo, exceptis pauculis doctoribus, eam amplectatur. » Cf. Zaccaria in *Antifebronio vindicatu*, tom. II. diss. 4. cap. 5. § 5.

(3) Ita Gersonius, Almainus, Card. Alliacensis, Natalis Alexander. alique passim. De Gersonii doctrina ac fidei puritate Cf. Pettitdidier op. cit. cap. 1. pag. 295. seqq. ac videbis eum talem haud esse, qualis ab editore istius operum prædicatur; De Andrea d'Escobar, Nicolao Cusano, Juliano Cesarini, Paulo Sarpio, Thuano, Launoio, etc. qui sunt heroes febronianorum. Cf. Zaccaria in *Antifebronio. Introduzione* cap. 6.

(4) Act. XV. 28. Et hæc præcipua fundamenta sunt bujus sententiæ, quæ ex Scripturis afferuntur; reliqua quæ ab adversariis congesta sunt ad rem non pertinent, ut cuique legenti diss. 4. sec. XV. et XVI. Natalis Alex. patebit, qui hæc omnia collegit, art. 1. § 2.

pro causa sua inferre possent ex adducto testimonio; alioquin principium petunt, nihilque legitime concludere queunt. Petrus utique ejusque successor rom. pontifex frater est natura, fide, aliisque titulis, ast simul omnium pater est, caput ac superior, utpote Ecclesiæ universæ a Christo ipso præpositus (1). Si casus itaque contingeret quod pontifex peccator contumax esset, posset quidem ab inferiori ea qua par est reverentia commoneseri; verum ultra progredi nefas esset, sed Dei interim providentiæ ejus respicientia esset committenda, ab eaque precibus ac gemitibus unice efflagitanda (2).

Ad 2. D. Ubi duo vel tres fuerint congregati legitime, id est cum suo capite, C. illegitime et adversus caput N. Alioquin Christus in medio fuisset conciliabuli Ephesini II, Ariminensis, Constantinopolitani a Photio adunati, etc. Accedit in adversariorum interpretatione non solum concilia generalia, verum etiam provincialia supereminere pontifici romano.

Ad 3. D. Præsente Petro, adeoque rom. pontifice, C. Petro absente, imo vero obsistente N. Responsio patet ex dictis.

II. Obj. Opinio de præminencia pontificis supra concilium adversatur toti antiquitati. 1. Compertum enim est Asianos quartodecimanos restitisse Victoris decreto; restitisse item s. Cyprianum cum episcopis Asianis et Africanis, qui alioquin cessissent œcumenici concilii decreto. Idem dicatur oportet de gestis in causa donatistarum, qui defectu plenarii concilii, ut passim testatur s. Augustinus (3), ad unitatem revocari non potuerunt, quamvis plura lata essent a rom. pontificibus decreta; necnon de gestis in causa Apiarii Romam a sententia synodi provincialis appellantis, eodem s. Augustino teste (4). 2. Id ipsum evincit celebratio conciliorum generalium ad hæresim compescendam Nestorii, Eutychetis, monothelitarum, qui licet damnati jam fuissent a rom. pontificibus, iterum a concilio œcumenico veluti supremo tribunali debuerunt damnari, ut causa finita dici posset. 3. Quare s. Gregorius M. mire extollit conciliorum œcumenicorum auctoritatem (5). 4.

(1) Hinc optime Pius II. postquam docuit rom. pontificis esse concilia congregare et dissolvere, subdit: « Qui etsi filius est propter regenerationem, propter dignitatem tamen pater habetur: et sicut filiationis causa venerari debet Ecclesiæ tanquam matrem, ita et prælationis causa præfertur ei, ut pastor grægi, princeps populo, rector familiæ », apud Roncaglia in *Animadv. in conc. Basileense* ad calcem diss. 8. Natalis Alexandr. § 5.

(2) Cf. Bellarm. *De Eccl. et conc.* lib. I. cap. 9. n. 5. Quapropter Innocent. III. *De consecr. Pontificis* ait: « In tantum mihi fides necessaria est, ut, cum de ceteris peccatis Deum iudicem habeam, propter solum peccatum, quod in fide committitur (uti a persona privata) possem ab Ecclesia judicari. » Cf. Veith *De primatu* sect. II. § 49. Hinc receptum semper in Ecclesia est illud principium veluti axioma: *Prima Sedes a nemine judicatur*, de quo loquitur vel ipse Maimbourg in op. *Histoire du grant schisme d'Occident*. Paris, 1680. tom. II. liv. V. pag. 505. cf. quæ paulo ante retulimus ex conc. generali VIII.

(3) *De baptismo contr. Donat.* lib. I. cap. 7. et lib. II. cap. 9. etc. epist. XLIII. ad ClXXII. ad Glorium, *Eleusium* etc. cap. 7. n. 19.

(4) In epist. concilii Africani ad Papam Cælestinum apud Harduin. *Acta conc.* tom. I. col. 947. seqq.

(5) Lib. I. *Epistol.* XXV. edit. Maur. alias XXIV. col. 515.

Innocentius vero III. aperte professus est concilium generale sibi præminere, seque ab eo coerceri etiam posse; sic enim inter alia scribit ad Philippum Augustum Galliarum regem: « Verum si super hoc, absque generalis deliberatione concilii determinare aliquid tentaremus, præter divinam offensam, et mundanam infamiam, quam ex hoc possemus incurere, forsitan ordinis et officii nobis periculum immineret, cum contra præmissam veritatis sententiam nostra non possit auctoritas dispensare » (1). Ergo.

R. N. A. Ad 1. D. Cessissent ii perveraces decreto concilii œcumenici celebrati sub præsidentia rom. pontificis, Tr. seorsum ab illo celebrati N. In hoc porro vertitur totius quæstionis cardo juxta prænotata. Ex qua quidem animadversione jam patet paralogismus adversariorum tum in hoc, tum in sequentibus argumentis, quæ omnia eodem vitio laborant, falsæ nempe, ut aiunt, suppositionis.

Ceterum in causa Asianorum quartodecimanorum agebatur de re disciplinari, quæ tunc ex veritate facti pendebat, utrum nempe ex s. Joannis traditione esset pascha celebrandum luna XIV, an vero dominica insequenti ex traditione s. Petri (2). Putabant propterea Asiani voluisse s. Victorem ex ignoratione propriæ ipsorum traditionis eos cogere ad suum ritum quem a s. Joanne acceperant, deserendum. Addo, etiam post concilii Nicæni decretum non paucos etiam ex occidentalibus in antiqua consuetudine diu retinenda persistisse (3). Nimis proinde evinceret argumentum adversariorum, si quid valerit.

Idem dicendum de resistentia s. Cypriani, ceterorumque episcoporum, cum et ipsi contrariam consuetudinem seu traditionem non ubique obtinere acriter contenderent, ac propterea liberum ecclesiis esse in re, quam disciplinarem arbitrabantur, propria instituta sectari. Et hic præterea adnotandum, etiam post concilii Nicæni decretum impune non paucos consuevisse ab hæreticis tinctos iterum baptizare (4).

In causa donatistarum agebatur pariter de quæstione facti, de culpa aut innocentia Cæciliani. Nimirum s. Melchiamdem qui ejus asseruerat innocentiam haud satis perspectam habuisse Cæciliani causam excipiebant donatistæ, ac propterea iterum ad examen in concilio plenario causam illam revocandam contendebant. Ejusmodi autem concilium minime necessarium esse vel ipse s. Augustinus fassus est (5).

Afri in causa Apiarii errore facti decepti sunt, haudquaquam animadvertentes canones Sardicenses

(1) Epist. CVI. ad Philippum Augustum apud Nat. Alex. diss. cit. § 4. n. 50.

(2) Cf. Euseb. *Hist. eccl.* lib. V. cap. 25.

(3) Cf. Usserium *De primordiis ecclesiar. Britann.* pag. 925. seqq. Bucherium op. cit. cap. 10. in *paschalem canonem* Victorii, necnon Bollandianos tom. III. mens. febr. die 18. ad vitam s. Colmani episcopi Lindisarnensis § 2. tum tom. II. mens. jun. die 9. ad vitam s. Columbæ, seu *Columbani presb. Abbatis in Jona scotiæ insula*, ad vitam proximam Commentario prævio, § 2.

(4) Cf. quæ scripsimus in *Tract. De sacram. in genere* cap. 5. prop. 1. col. 55. seqq.

(5) Cf. Roncaglia in *Animadv.* ad diss. 4. sec. XV. et XVI. Natalis § 8.

inter Nicænos canones recenseri (1), et hic pariter causa agitabatur personalis, in qua pontifex decipi poterat. Quapropter africani præsules improbas tantum appellationes haud facile nimis admitti a rom. pontificibus exoptabant.

Ad 2. D. Ob extrinsecam auctoritatem, quæ exurgit ex conjunctione et conspiratione capitis ac membrorum in eandem sententiam, C. ob auctoritatem intrinsecam, quæ superveniat pontificum decretis N. Illud imprimis animadvertimus extra præsentem quam agimus controversiam, hæc urgeri ab adversariis. Omnia enim concilia illa convocata, celebrata, aut saltem confirmata sunt a rom. pontificibus, uti paulo post ostendemus. In casu autem nostro quæstio est de concilio celebrato absque pontifice, et ad pontificem cogendum. Agebatur præterea in illis conciliis de hæresibus damnandis et fide catholica asserenda; nemo autem unus dubitavit rom. pontifices decretis conciliorum quæ ab ipsis quidem fuerint et confirmata in fidei articulis subjici. Hic vero agitur de vi coactiva conciliorum generalium in rom. pontifices circa rem disciplinarem. Demum observamus catholicos omnes statim acquiescere rom. pontificibus in errorum damnatione, ne ipsis quidem conciliis exceptis; hæreticos autem qui pontificum decretis restiterant, restitisse pariter auctoritati conciliorum œcumenicorum, uti ex hæreticis antiquioribus et recentioribus compertum est. Nihil propterea ex horum reluctatione concludi potest.

Ad 3. D. Extollit s. Gregorius M. concilia œcumenica sub regimine rom. pontificum celebrata, C. concilia acephala de quibus hic agitur N.

Ad 4. D. Ea scripsit Innocentius III. ne se periculo exponeret agendi contra Christi sententiam: Quod Deus conjunxit, homo non separet: quæque pendebat ex discussione facti, C. absolute N. Cum enim Philippus priori uxori Ingelburgi vellet aliam superinducere, obtendens prius matrimonium non fuisse consummatum, secus ac affirmaret Ingelburge, Innocentius noluit factum istud per se excutere, ne in difficili adeo negotio deciperetur. Voluit proinde ut a concilio simul expenderetur; sicque etiam moras necitebat, ut interea Philippus, defervescente priori æstu, ad saniora consilia se reciperet, ut reipsa factum est (2).

III. Obj. 1. Concilium Constantiense sess. IV et V. duo edidit decreta quibus declaravit concilio generali quemcumque cujusvis dignitatis, etiam papalis obedire teneri (3). Concilium autem Basileense quinquies decreta Constantientia confirmavit (Loc. cit.) Hæc tæro concilia recepta fuerunt et approbata ut œcumenica a Martino V. Eugenio IV et Pio II. (4). Jam

(1) Cf. Marii Antor. Cappelli Ord. *Convent. De appellationibus ecclesiæ africanæ ad rom. sedem dissertat.* Rom. 1722. cap. 5. necnon Ballerin. in *tractatu de antiquis tum editis tum ineditis collectionibus canonum*, tom. III. opp. s. Leonis, par. II. cap. 1. § 5. Marchetti, *Del concilio di saracca* p. 2. § 5. n. 61. seqq.

(2) Cf. apud Hurter *Histoire du pape Innocent. III.* tom. III. lib. XVIII. ed. cit. p. 236. seqq.

(3) Apud Hard. *Acta conc.* tom. VIII. col. 252. et 253.

(4) Ex Nat. Alex. diss. cit. § 7. et 8. et diss. 8. sec. XV. et XVI. not. 5. et 4.

vero conciliorum œcumenicorum decreta quæ a rom. pontificibus confirmata sunt omnimodam vim habent, ut nemo iis possit absque erroris nota refragari. 3. Huc quoque accedit celeberrima declaratio cleri Gallicani an. 1682. in solemnibus comitiis emissa, in qua auctoritas suprema concilii generalis supra pontificem struitur. Ergo.

Resp. ad 1. D. Concilium Constantiense decrevit supremam concilii potestatem super pontifices duobus et ad tollendum schisma, C. supra pontifices certos N. Id constat ex ipso præmio decreti sess. IV. ubi aperte illius concilii patres declarant: « Pro extirpatione præsentis schismatis » (Loc. cit.); cum vero non alio sensu ea decreta probaverit concilium Basileense, jure inferitur ejusmodi decretis nulla ratione præminentie rom. pontificis certi supra concilia generalia derogari. Si addatur, incertum omnino esse utrum pro œcumenico haberi debeat Constantiense concilium in illis sessionibus ob ea quibus laborabat vitia, multoque vero magis concilium Basileense quod desiit in conciliabulum schismaticum atque eo prorupit audacia, ut Eugenium IV. legitimum pontificem hæreticum declaraverit ac deposuerit, quanti faciendæ sint istæ auctoritates patebit (1). Attamen decreta horum conciliorum sunt sedes præcipuæ omnium argumentorum quibus nituntur adversarii fulcire præminentiam concilii acephali super rom. pontificem Christi vicarium et caput universæ Ecclesiæ.

Ad 2. D. Concilia Constantiense et Basileense a rom. pontificibus confirmata sunt in gestis adversus hæreticos et in fidei definitionibus, C. in decretis de quibus agitur N. Etenim Martinus V. expresse declaravit se « Omnia et singula determinata, conclusa et decreta in materiis fidei per præsens concilium (Constantiense) conciliariter tenere, et inviolabiliter observare velle, ipsaque sic conciliariter facta approbare, et ratificare, et non aliter, nec alio modo » (2). Quam quidem declarationem facto ipso confirmavit pontifex, dum edita bulla oratoribus Polonis sub pena excommunicationis prohibuit ne a pontifice ad generale concilium provocarent (Ibid. col. 747. seqq.). Hanc vero bullam istorum decretorum Constantiensium fundamentale penitus robur destruxisse, Joan. ipse Gersonius, præcipuus ipsorum assertor et vindex, conquestus est (3). Sed neque Eugenius IV. probavit decreta concilii Basileensis, dum litteris datis die 18. Jan. an. 1433. legitimam concilio continuationem in-

(1) Cf. Roncaglia in *Animadv. in decreta* sess. 4. et 5. conc. Constant. § 1. ad calcem diss. 3. sec. XV. et XVI. Natalis; et in *animadv.* ad diss. 8. quæ est de concilio Basileensi §§ 6. et 7. præcipue vero card. Orsi *De rom. Pontificis auctoritate* tom. II. par. 1. toto libro V. ubi agit de conc. Constantiensi, et ejusdem tom. p. 2. lib. VI. ubi agit de conc. Basileensi. Idem brevius præstiterunt Ballerianus in op. *De ecclesiastica potest. rom. Pontificum* capp. 7. 8. et 9. atque Petididier op. cit. capp. 5. 4. 3. et 6. Hi omnes scripserunt post Schelstrate quem impugnaverat Natalis Alex.

(2) In collect. conc. veneta Coleti tom. XVI. col. 746.
(3) In *diálogo apologetico pro condemn. proposit. J. Partii* opp. edit. Elies Dupin, Antwerp. 1706. tom. II. col. 390. ubi sic scribit: « In deteriora continue relapsa est, usque

dulsit, ut ipsemet pontifex declaravit in solemnibus congressu Florentiæ habito dicens: « Nos quidem bene progressum concilii approbavimus, volentes ut procederet, ut inceperat, non tamen approbavimus ejus decreta » (1). Multo vero minus probavit Pius II. de quo Natalis Alex. conqueritur, ipsum, mutata conditione, mutasse sententiam quam in minoribus constitutus Æneas Sylvius sectatus fuerat de concilio supra pontificem præminentia (2).

Ad 3. D. Quæ tamen sæpius reprobatæ est a rom. Pontificibus, atque ab ipsis illius auctoribus retractata, C. quæ aliquam obtineat auctoritatem N. Etenim ad rom. pontifices quod spectat, satis hic sit verba adducere quibus Pius VI. in const. *Auctorem fidei* synodum pistoriensem, quæ illam declarationem adoptaverat, perstrinxit: « Quamobrem quæ acta conventus Gallicani, mox ut prodierunt prædecessor noster ven. Innocentius XI. per litteras in forma brevis die 11. Aprilis an. 1682, post autem expressius Alexander VIII. const. *Inter multiplices* die 4. Augusti an. 1690. pro apostolici sui muneris ratione improbarunt, resciderunt, nulla et irrita declararunt, multo fortius exigit a nobis pastoralis sollicitudo recentem horum factam in synodo tot vitii affectam adoptionem, velut temerariam, scandalosam, ac præsertim post prædecessorum nostrorum decreta, huic apostolicæ sedi summopere injuriosam reprobare ac damnare, prout eam præsentem hæc nostra constitutione reprobamus et damnamus, ac pro reprobatæ et damnatæ haberi volumus. » Quod vero attinet ad auctores declarationis in epist. data an. 1693. ad Innocentium XII. « Profitemur, scribunt, et declaramus nos vehementer quidem, et supra id quod dici potest, ex animo dolere de rebus gestis in comitiis prædictis, quæ Sanctitati vestræ et suis prædecessoribus displicuerint summopere; ac proinde quidquid in ipsis comitiis circa ecclesiasticam potestatem, et pontificiam auctoritatem decretum censi potuit, pro non decreto habemus, et habendum esse declaramus » (3). Ludovicus XIV. pariter retractavit editum quo declarationem in publicis scholis et academicis tradi præceperat (*Lettere del card. Litta*, p. 21).

adeo, quod pro parte dominorum Polonorum interjecta est tandem appellatio ad futurum concilium: cui appellatio cum respondendum esset, lecta est, ut dicitur, in consistorio generali et publico, quod ultimo Constantiæ celebratum est, minuta quadam sub forma Bullæ; *destruens* (ut asserunt qui legerunt eam) *fundamentale penitus robur*, nedum Pisani, sed Constantiensis concilii, et eorum omnium, quæ in eis, præsertim super electione summi pontificis, et intrusorum ejectione, attentata factave sunt. Continebat itaque in nullo casu licere appellationem a papa facere, nec ejus iudicium in casu fidei declinare... contra decreta concilii.

(1) Ita testatur card. Joan. De Turrecremata qui interfuit ipsi congressui Florentiæ, idque ex ore accepit Eugenii IV. et refert in op. *De summa Ecclesiæ* lib. II. c. 100. quodque profert Rocabertus in *librotheca maxima pontificia* tom. XIII. pag. 450. col. 2. Cf. ejusdem card. *Apologiam Eugenii IV. ad Basileensem oratorem in Florentino concilio* apud Labbeum tom. XIII. col. 1661. seqq.

(2) Cf. Roncaglia, *Animadv.* in diss. 8. sec. 15. et 16. P. Natalis § 5.

(3) Cf. apud card. Litta op. cit. *Lettere*, etc. lett. 4. pag. 24. seq.

Denum vel ipse Bossuetius non sine stomacho « Abeat ergo, inquit, declaratio quo liberit » (1). Quænam igitur superest declarationi illi auctoritas, ut jure objici possit?

IV. Obj. 1. Vel ipsa ratio et sensus naturæ communis docet, totum majus esse sua parte; jam vero concilium est totum, pontifex autem tantum Ecclesiæ pars, concilium igitur majus est pontifice (2). 2. Dictat præterea jus naturæ, quod membra quæ totum inficiunt corpus, possint amputari; tale vero membrum censi debet pontifex flagitiose vivens; poterit igitur ab Ecclesiæ corpore per concilium abscindi. 3. Accedit, sententiam de præminentia pontificis supra concilium jam obsoletam penes plurimos esse, ac magis in dies vilescere. Ergo.

R. Ad 1. Ratio docet totum majus esse sua parte, si de toto physico sermo sit, C. si de toto morali, N. Absolum prorsus est a magnitudine physica assurgere ad auctoritatem moralem, perinde ac si hæc ab illa esset dimetienda. In hac hypothese major esset auctoritas exercitus quam ducis; filiorum quam patrisfamilias; Ecclesiæ quam Christi: spectata siquidem mole minor est dux exercitus, pater familia, Christus Ecclesiæ. Ita desipiunt qui sic argumentatur! Addatur, in Ecclesiæ auctoritatem communicatam esse extrinsecus a Christo, adeoque ibi majorem reperiri, ubi majorem Christus collocaverit; porro Christus non Ecclesiæ Petro, sed Petrum Ecclesiæ præposuit ut caput, pastorem, principem ac vicarium suum (Cf. *Petididier loc. cit.*). Nec omittendum pro certo sumere adversarios, quod falsum omnino est, Ecclesiæ nempe acephalam totum esse, cum nec Ecclesiæ dici possit (3).

Ad 2. D. Dictat jus naturæ amputanda ea membra esse, quæ corpus inficiunt, si sint minus principalia, C. si sint membra principalia ejusmodi est caput N. Quid si ratio hæc in civili societate valeret? Quot turbæ ac seditiones orirentur? Negamus præterea esse in Ecclesiæ auctoritatem in pontificem, qui auctoritatem suam immediate a Christo accipit; hæc proinde ab hominibus auferri nequit, prout neque ab hominibus confertur.

Ad 3. D. Obsolevit ac viluit hæc sententia apud plurimos neotericos quibus nova placent, C. apud sanos catholicos theologos N. Apud hos enim veritas immota stat, quæ sine piaculo vix aut ne vix quidem impugnari potest. Huc enim refertur prop. XXIX. ab Alexandro VIII. proscripta: « Futilis et toties convulsa est assertio de pontificis romani super concilio

(1) Ibid. p. 22. cf. de hac *Declaratione* P. Bianchi opp. cit. tom. II. pag. 657. Zaccharia in *Antifrebrio* tom. II. diss. 2. cap. 10. n. 8. seqq. necnon de Maistre, *De l'église catholique* lib. II. ch. 5. suiv.

(2) Ita Gersonius, card. de Alliaco, etc. apud Petididier op. cit. cap. 2. et post ipsos Natalis Alex. alique passim.

(3) Apposite de Natali Alex. qui hæc ipsa objicit Alberlinus or. Pr. vol. I. *Acroasi IX. De rom. pontif.* « Vir integritate fidei, immensæ eruditionis, judicii summi; at in re nostra, nullius criterii, incertæ sententiæ, perpetuæ cum semetipso pugne. »

lium œcumenicum auctoritate, atque in fidei questionibus infallibilitate » (1).

PROPOSITIO III. — Ad solum rom. pontificem vi sui primatus spectat concilia œcumenica cogere, iis præsidere, eaque confirmare.

Et hæc propositio legitime sequitur ex priori de natura primatus rom. pontificis a nobis vindicata. Etenim si natura pontificis primatus in eo consistit, quod sit auctoritas episcopalis in universam Ecclesiam, et respectu omnium episcoporum, jure inferitur ab illo solo convocari concilium œcumenicum posse, eidemque illum solum posse præesse, atque item unice confirmare, qui supremus est episcoporum omnium pastor et episcopus, quique in illos sive distributive sive collective sumptos potest ex divina dispositione auctoritatem exercere. Atqui ex dictis talis est solus rom. pontifex; ergo.

Rursus: illius tantum est quæ recensimus præstare, qui jure divino toti præsidet Ecclesiæ quam generale concilium repræsentat: jam vero solus rom. pontifex jure divino præsidet Ecclesiæ universæ; ipse proinde solus potest episcopos cogere, atque iis collectis tanquam caput ac supremus pastor præesse et acta probare.

Quod vero speciatim attinet ad confirmationem conciliorum œcumenicorum, illam ad solum rom. pontificem pertinere, præsertim si neque per se, neque per legatos suos iisdem interfuisset, exinde constat, quod nisi ipse concilium confirmaverit, sive acceptaverit, illive consenserit, hoc neque œcumenicum sit, neque in suis judiciis irreformabile. Nam eatenus habetur uti œcumenicum et infallibile concilium, quatenus Ecclesiam universam repræsentat cui infallibilitatem Christus promisit. Jam vero sine rom. pontifice, qui totius Ecclesiæ caput est, concilium quodlibet aut œcumenicum aut repræsentans universam Ecclesiam nec est, nec dici potest, cum sit corpus acephalum: ergo sine pontificis confirmatione nullis hisce prærogativis concilium gaudet, multo vero magis eis destituetur, si contradicentem habuerit pontificem. Quare hinc factum est, ut nunquam cujusvis concilii decreta, quæ rom. pontifex firma ac rata non habuerit, veluti ineluctabilia ac fide divina credenda suscepta fuerint; contra vero tanquam divina fuere recepta, quæ a rom. pontifice fuerint confirmata (2).

(1) In quam propositionem. Cf. *Viva, Damutate theses*, etc. Patavii 1717. p. 417. seqq. Atque hic obiter observo, eos qui hanc doctrinam tuerentur, ut plurimum sectari moralem doctrinam rigidiorum; ast fidem istam, cum agitur de rom. pontificis auctoritate, videntur oblitum suorum principiorum, et absque scrupulo quod sibi magis arridet adversus pontificis constitutiones amplectuntur. Possem hic adhibere catalogum theologorum, qui etiam post declarationem sic dictam cleri gallicani antiquam immo avitam doctrinam adstruxerunt. Verum hunc reperies apud Zaccharia in *Antifrebrio* tom. II. diss. 2. cap. 4. et in *Antifrebrio vindicato* par. 2. diss. 4. cap. 3. quibus plures alii addi possent.

(2) Quinimo animadvertendum est, interdum vel ipsa concilia provincialia confirmata a rom. pontifice auctoritatem adepti fuisse ineluctabilem, ut constat de conc. Aragoniano II. Concilium Constantinopolitanum I. ab initio, de-